

Az egyik sofőr úgy emlékezett vissza, hogy a legfélelmetesebb a csend volt. Amikor a busz behajtott a falak közé, a motor zúgásán kívül semmit sem lehetett hallani. Tudták, hogy a fal tetején lévő résekből és a tornyokból keletnémet határőrök távcsövekkel figyelik az arcukat. *„Sosem néztünk fel a tornyokra, szigorúan csak az utat figyeltük, mert minden felesleges mozdulat provokációnak számíthatott”*

A 18-as járat

Steinstücken története a hidegháború egyik legkülönösebb fejezete. **Ez a mindössze 13 hektáros terület volt Nyugat-Berlin egyetlen folyamatosan lakott exklávéja**, amelyet teljesen körülvett a Német Demokratikus Köztársaság (NDK, Kelet-Németország) területe. A falu mintegy 200 lakója évtizedekig a világpolitika frontvonalában élt, elvágva az anyavárostól.

Steinstücken exklávé

Amikor 1920-ban létrehozták Nagy-Berlint, a környező településeket a fővároshoz csatolták. Steinstücken földjei történelmileg a Stolpe nevű falu (később Wannsee) gazdáihoz tartoztak, akik Berlinnek adóztak. Így a falu jogilag Berlin-Zehlendorf kerületének része lett, bár földrajzilag Potsdam (Brandenburg) területébe ékelődött be.

A Falon túl

A második világháború után a győztes szövetségesek Berlin meglévő belső kerülethatárai alapján osztották fel a várost. Mivel Zehlendorf az amerikai megszállási szektorba került, a hozzá tartozó Steinstücken is automatikusan az amerikai zóna része lett, miközben a falu határain túl azonnal a szovjet zóna kezdődött.

Kezdetben a lakók és a szövetségesek szabadon átjárhattak a várost övező keletnémet területeken keresztül Nyugat-Berlinbe. Később a keletnémet hatóságok ellenőrzőpontokat állítottak fel, de a lakók egy szigorúan őrzött erdei ösvényen és két határátkelőn keresztül még közlekedhettek.

1951. október 18-án a keletnémet Népi Rendőrség (Volkspolizei) fegyveresei váratlanul benyomultak a faluba, és megpróbálták az NDK-hoz csatolni. A lakók ellenállása és a heves amerikai diplomáciai tiltakozás miatt a keletnémetek néhány nap után visszavonultak.

1961 augusztusában a fal felhúzásakor Steinstückent is teljesen körbezárták szögesdróttal, majd később betonfallal. A lakók nem hagyhatták el a falut; a nyugat-berlini rendőrök és mentők nem léphettek be.

A Falon át

A Berlini Fal 1961. augusztus 13-i felhúzása után Steinstücken lett az egyik legkülönösebb menekülési útvonal. Mivel a falut eleinte csak szögesdróttal vették körbe, a keletnémet menekülteknek „csak” át kellett jutniuk a külső NDK-s gyűrűn, hogy az amerikai zónában, vagyis technikai értelemben Nyugat-Berlinben találják magukat.

1961 augusztusában, közvetlenül a határ lezárása utáni napokban káosz uralkodott. Több tucat keletnémet család rohant át a mezőkön és a kerteken keresztül Steinstückenbe. Volt olyan nap, amikor több mint 20 menekült rejtőzött el a falu házaiban. Az amerikai katonák helikopterekkel szállították őket tovább Nyugat-Berlin biztonságos központi részeibe.

Egy keletnémet postás, aki jól ismerte a falu körüli határokat, a kézbesítési útvonalát használta fel a szökésre. Mialatt a hivatalos leveleket vitte a határmenti NDK-s házakhoz, az egyik pillanatban egyszerűen átugrott a kerítésen az amerikai szektorba. Mivel a táskájában hivatalos keletnémet dokumentumok is voltak, az amerikai hírszerzés azonnal kihallgatta.

Miután az NDK megerősítette a falu körüli zárat, és fegyveres tornyokat épített, a szökések halálosak lettek. Ennek ellenére több fiatalnak sikerült a sötétség leple alatt, a fák között kúszva átjutnia a szögesdrótokon. Az amerikai katonai rendészek (MP) utasítást kaptak, hogy amint egy menekült eléri a falu első házait, azonnal vegyék védőőrizetbe és fegyverrel is akadályozzák meg, hogy a keletnémet határőrök kövessék őket.

A szökéseknek az vetett véget, hogy az NDK 1963-ra a falu teljes 3 kilométeres kerületén lecserélte a szögesdrótot a masszív, összefüggő betonfalra, és a falu közvetlen határába is fegyveres őrzőjáratokat vezényelt.

A helikopteres „Mini-Luftbrücke”

Lucius D. Clay amerikai tábornok felismerte a helyzet politikai súlyát. Hogy demonstrálja a nyugati elszántságot, katonai helikopterleszállót építtetett a faluban. Három amerikai katonai rendész (MP) költözött az exklávéba; ők a *287th Military Police Company* tagjai voltak. Őket helikopterrel váltották, és a legfontosabb ellátmányt is a levegőből biztosították. Steinstücken a nyugati ellenállás globális szimbólumává vált.

A nyugat-berlini kukásautók nem hajthattak be a területre, ezért a lakók megállapodtak Potsdam városával: keletnémet munkások és kukásautók jártak be Steinstückenbe, hogy összeszedjék a szemetet, amelyet a nyugatiak nyugatnémet márkával (valutával) fizettek ki az NDK-nak.

A falu áram- és gázellátása a keletnémet hálózatról működött. Az NDK ezt folyamatos zsarolási alapként használta: bármilyen politikai feszültség esetén megtehetnék volna (és néha meg is tették), hogy korlátozzák a szolgáltatást.

Mivel téglát, cementet vagy gerendákat képtelenség volt helikopterrel szállítani, a lakók évtizedekig nem tudták felújítani a házaikat vagy újakat építeni.

A területcsere

A tarthatatlan és veszélyes helyzetet végül az enyhülési politika és egy egészen elképesztő területcsere oldotta meg.

A szövetségesek és a Szovjetunió megállapodtak Berlin státuszának rendezéséről. Ennek részeként Nyugat-Berlin 4 millió nyugatnémet márkát fizetett az NDK-nak egy 20 méter széles és 1 kilométer hosszú földnyelvért, amely összekötötte az exklávé a város többi részével.

1972-ben megnyílt az aszfaltozott összekötő út. Az NDK követelésére az utat mindkét oldalról 3 méter magas betonfalakkal zárták le, így egy zárt folyosó jött létre. Ezen a folyosón indult el a legendás 18-

as buszjárat.

A 18-as busz

A 118-as busz (amelyet a fal leomlásáig 18-as busznak hívtak) a történelem egyik legbizarrabb tömegközlekedési vonala volt. Nemcsak a kétoldali betonfalak miatt volt különleges, hanem a működését szabályozó abszurd, mindennapi protokollok miatt is.

A sofőröknek különleges oktatáson kellett átesniük. Meg kellett tanulniuk higgadtan kezelni azt a nyomást, hogy fegyveres keletnémet határőrök figyelik minden mozdulatukat a tornyokból. A buszokat felszerelték egy közvetlen, titkos rádiókapcsolattal, amellyel a sofőr azonnal riaszthatta a nyugat-berlini rendőrséget és a szövetséges parancsnokságot, ha a korridorban bármilyen rendkívüli esemény történt.

Steinstückenbe beérve a busz egy kis téren fordult meg, majd indult vissza Nyugat-Berlinbe. A helyiek számára ez a busz jelentette a valódi kapcsolatot a civilizációval.

Mi történt, ha lerobbant a busz?

Ez volt a nyugati hatóságok legnagyobb félelme. Ha a busznak műszaki hibája támadt a fallal övezett, 1 kilométeres NDK-s szakaszon, az azonnali nemzetközi diplomáciai krízist jelentett.

Az utasok és a sofőr sem léphettek ki a buszból a keletnémet területen. A BVG (Berlin közlekedési vállalata) nem küldhetett be csak úgy egy szerelőt vagy egy másik buszt. Minden egyes műszaki hiba esetén a nyugati szövetségeseknek hivatalos úton kellett kapcsolatba lépniük az NDK határőrségével, hogy engedélyt kérjenek a mentésre.

Időnként előfordult, hogy a gyors megoldás érdekében maguk a keletnémet hatóságok vontatták ki a lerobbant nyugati buszt a folyosóról, amiért természetesen komoly összegeket számláztak ki Nyugat-Berlinnek

Egy egykori steinstückeni diák így emlékezett vissza az iskolába járásra: *„Minden reggel, amikor a busz belépett a falak közötti zónába, a gyomrom összerándult. Imádkoztunk, hogy ne kapjon defektet a busz az NDK területén. Ha a busz furcsa hangot adott ki, az egész utastér elnémult. Tudtuk, hogy ha itt megállunk, nem szállhatunk ki, és az ablakon túl a fegyveresek állnak.”*

A híres „Haustürservice”

A buszjáratnak volt egy egészen egyedülálló, utasbarát funkciója a hidegháború alatt. Mivel a korridor és a falu környéke éjszaka rendkívül sötét és félelmetes volt (a fal túloldaláról érkező reflektorok és fegyveres őrök miatt), a BVG bevezette a „Haustürservice”-t. Késő este és éjszaka a sofőr nemcsak a hivatalos megállóban tette le az utasokat, hanem – ha kérték – bárhol megállt a falu területén, közvetlenül a lakók házában, hogy senkinek se kelljen a sötétben a határ mellett gyalogolnia.

A karácsonyfa-akció

Egy idős helyi lakos egy dokumentumfilmben felidézte, hogy az 1970-es években a 18-as busz sofőrjei nemcsak utasokat szállítottak, hanem afféle *csempészek* is voltak – a szó legbékésebb értelmében. Karácsony környékén a sofőrök a busz hátuljában, a hátsó ülések között hoztak be fenyőfákat és nagyobb ünnepi csomagokat Zehlendorfból a falu azon lakóinak, akiknek nem volt autójuk.

A Fal leomlása

Amikor 1989. november 9-én este felnyitották a berlini határokat, Steinstückenben a leírhatatlan megkönnyebbülés és az eufória pillanatai következtek.

A falu lakói azonnal az utcára vonultak. Sokan közülük évtizedek óta először sétálhattak ki a 20 méter széles folyosóból anélkül, hogy az NDK katonái fegyvert fogtak volna rájuk. Berlin belső részein a falat szinte azonnal elkezdték bontani a „*falbontó harkályok*” (Mauerspechte), Steinstückenben a lakók maguk vették kezükbe a szerszámokat.

Nem akartak várni: kalapácsokkal és csákányokkal kezdték el verni a házuk végében álló betonfalakat. A legmeghatóbb pillanatok azok voltak, amikor a fal túloldalán élő potsdami lakosok és a steinstückeniek végre kezet foghattak egymással. Sokan évtizedekig éltek egymástól alig 50 méterre úgy, hogy egyetlen szót sem válthattak. A határőrök már nem avatkoztak közbe, csak tétlenül nézték az ünneplő tömeget.

Néhány hónapon belül a teljes betonfal-rendszert elbontották a környékről; a falu megszűnt exklávé lenni. Az utak megnyíltak Potsdam felé is, a lakók pedig végre építkezhettek, felújíthatták a házaikat, és szabadon eljuthattak a környező erdőkbe és tavakhoz.

Ma Steinstücken Berlin egyik legcsendesebb, legdrágább zöldövezeti lakónegyede. A fojtogató múltra ma már csak a falu közepén álló, két helikopter-légcsavart formázó katonai emlékmű emlékeztet, amely az egykori amerikai helikopteres mentőakcióknak állít emléket.

Mi a helyzet a 118-as busszal napjainkban?

A busz ma is közlekedik Zehlendorf és Steinstücken között, viszont miután a falat lebontották, a vonalat meghosszabbították. A busz már nem fordul vissza a falu szélén, hanem továbbhalad az egykori ellenséges területre, Potsdamba, egészen a Stern-Center nevű bevásárlóközpontig.

Sok Berlinbe látogató történelemkedvelő kifejezetten azért száll fel a mai napig a 118-as buszra, hogy végighaladjon azon az útvonalon, amely egykor a világ legszigorúbban őrzött, fallal körülvett katonai folyosója volt.

A legutóbbi bejegyzések a blogon

[Whiskey on the rocks \(2026.08.12\)](#)

[A 18-as járat \(2026.08.07\)](#)

[Point Nemo \(2026.08.04\)](#)

[LAWS \(2026.07.31\)](#)

Az Ozempic-háború (2026.07.22)
Fél óra még az életedből (2026.07.19)
A Te könyved milyen vastag? (2026.07.11)
Orwell elmaradt, a bürokrácia győzött (2026.07.05)
Az oroszok hibrid hadviselése a európai GNSS rendszer ellen (2026.06.27)
Ebolajárvány Kongóban (2026.05.28)
Amikor egy naperőmű teszi oázissá a sivatagot (2026.05.13)
Boeing 737 MAX / MCAS (2026.05.05)
Csernobil árnyéka: Negyven évvel a katasztrófa után (2026.04.26)
A Mars Climate Orbiter (MCO) program banális katasztrófája (2026.04.24)
Therac-25: A hibaüzenet, amit senki nem értett (2026.04.19)
Amikor a király a másodpióta (2026.04.17)
A világ legnagyobb városa, Csungking (2025.05.06)

2026/05/28 16:43

Kedves olvasóm! Ha már idáig eljutottál az olvasásban, talán joggal feltételezhetem, hogy nem volt teljesen érdektelen számodra ez a bejegyzés. Jaj, le ne ixelj még; nem pénzt akarok tarhálni.

Pusztán annyit kérek, hogy ha van olyan ismerősöd, akivel jól tudnál vitatkozni az itt leírtakról, vagy csak simán megosztanád vele, kérlek, ne késlekedj!

Továbbra is keresek megjelenési lehetőséget az írásaim számára. Ha esetleg van ötleted, oszd meg velem! Elérhetőségeim az [Impresszumban](#) található.

A passport.blog jelenlegi egyetlen megjelenési lehetősége a Facebook. Ha értesülni szeretnél az új bejegyzésekről, kövesd a [Bolyongó Facebook oldalt](#).

Ha szeretnéd a bejegyzést kinyomtatni, vagy önálló formában menteni, ennek a legegyszerűbb módja a PDF formába konvertálás. Ezt a jobb oldali, fentről negyedik (Adobe) ikonnal teheted meg.

Eddigi bejegyzések a bolyongó.hu-n

Az összes bejegyzés ABC-be rendezett [indexe itt található](#). A blog helyekhez köthető bejegyzései a google.maps térképen is megtalálhatók: [A világ valódi csodái](#). A mostanában a blogon megjelent írások a [főoldalon jelennek meg](#).

2026/05/28 18:05

Források

A bejegyzés megírásához a Gemini AI segítségét is igénybe vettem.

[2026](#)

Bejegyzésmegtekintések száma: 7

From:

<https://mail.bolyongo.hu/> - **bolyongó**

Permanent link:

https://mail.bolyongo.hu/doku.php?id=passport:line_18&rev=1785929583

Last update: **2026/08/05 13:33**

